

חוברת טבלאות על פרק כיצד הרגל

נערך ע"י ישראל יצחק הלוי איצקוביץ
הזכות לצלם נתונה רק למטרות חינוך ולא
למטרות רווח
052-7635514

ועדחה – וכי רבא בא לחדש שערורות משלם ח"נ.	בנזיקין משלם נ"ש	כל שבזב טמא	להו"א:
	אם הבהמה הזיקה בגופה משלמת נ"ש.	באופן שהזב מטמא אחרים ע"י נגיעה ממנו.	
	בנזיקין משלם ח"נ	כל שבזב טהור	
וכל החידוש הוא שהקרון נחשב כחלק מגוף הבהמה	אם הבהמה הזיקה בכוחה ולא בגופה הוא לרורות – ומשלם ח"נ	זב שזרק חפץ על חבירו אין הלה נטמא.	למסקנא
	בנזיקין משלם נ"ש	כל שבזב טמא	
	בהמה שמסכה קרון והקרון שבר כלים חייב נ"ש – משום שנחשב כגופה המזיק ולא לרורות.	זב שישב על קרון והקרון דרסה על כלים – הכלים טמאים	
	בנזיקין משלם ח"נ	כל שבזב טהור	
	בהמה שמסכה קרון והקרון התיז לרורות הוא נחשב לרורות.	זב שישב על קרון והקרון התיז לרורות, טהורים.	

בהמה שדרסה על כלי ונתגלגלה למקום אחר ושם נשבר

ביתר תבר מנא אזלינן

דנים לפי שעת שבירת הכלי, והיות שלא נשבר
מגוף הבהמה אלא מכוחה הוא נחשב "לרורות"
משלם ח"נ

ביתר מעיקרא אזלינן

דנים לפי תחילת המעשה, ולכך נחשב
כגוף הבהמה שהזיקה
משלם נ"ש

ת"ש א'

דברי רבא

הזורק כלי של חבירו מראש
הגג וקודם שהגיע לקרקע בא
אדם אחר ושברו – הזורק חייב
והשובר פטור.

והיות שרבה חריע
שהזורק חייב, א"כ מובן
שביתר מעיקרא אזלינן.
ועדחה – שרבה פשיטא
ליה ולרבא היה איבעיא

ביתר מעיקרא אזלינן = הזורק חייב – משום שדנים את סוף המעשה כאילו כבר נעשה מתחילתו.
ביתר תבר מנא אזלינן = השובר חייב – משום שדנים רק את סוף המעשה, וכל עוד הכלי לא נשבר בפועל הוא נחשב "ככלי" שאינו שבור, ולכך השובר חייב.

הידום הוי מועד

ביתר מעיקרא אזלינן ונחשב כגופו

לרורות משלם נ"ש כסומכוס.

הידום אינו מועד

ביתר תבר מנא אזלינן ונחשב
לרורות.

לרורות משלם ח"נ כחכמים.

ת"ש ב'

אפשרות לפשוט

התנחלף התיז
כלי וזרקו

דחיה

התנחלף התיז
לרורות

תרנגולים שחיו מחטטים בחבל דלי נפסק החבל ונשבר הכלי משלמים ג"ש

נסיין לפשוט:

הגמרא הבינה שהתרנגול ניקר בחבל והדלי נפל – וכחוצ שכל הדלי משלמים נזק שלם, והרי הדלי לא נשבר תיכף בעת פעולת התרנגול, אלא הדלי נפל לרצפה ושם הוא נשבר – א"כ אפשר לשפוט שבתר מעיקרא אזלין

דחיה:

והא משונה הוא – דמאיס בלישה.

האיך אפשר לומר שמדובר על החבל, הרי כתוב "ונשבר הכלי" מובן שכוונת הברייתא ללמד הלכה על הכלי.

מה שכתוב נזק שלם
הכוונה על החבל

לכך הגמרא אומרת שמדובר על הכלי:

תרנגול שחיסט ^{שלב א'} הדלי ^{שלב ב'} נפל ונשבר ^{שלב ג'} הכלי נפל על כלי אחר ונשבר בחבל

לפי סומכוס

משלם ח"נ – כוח כוחו.

משלם ג"ש – בתר תבר מנא אזלין,
ולכרות משלמים ג"ש.

והקשו שא"כ נפשוט שפוח כוחו לאן כוחו דמי.

תרנגול שחיסט ^{שלב א'} הדלי ^{שלב ב'} נפל ונשבר ^{שלב ג'} הכלי נפל על כלי אחר ונשבר בחבל

לפי רבנן

משלם ח"נ – דהוי כלירות.

משלם ג"ש – בתר מעיקרא אזלין,
ולכך נחשב כגוף המזיק.

והקשו שא"כ נפשוט שבתר מעיקרא אזלין

תרנגול שחיסט ^{שלב א'} הדלי ^{שלב ב'} נפל ונשבר ^{שלב ג'} הכלי נפל על כלי אחר ונשבר בחבל

למסקנא

משלם ח"נ – דהוי כלירות.

משלם ג"ש – משום שהתרנגולת
שברה בגופה ממס.

התרנגול ניקר
והאילו לידו
את הדלי.

הולכים לפי התשלום וממילא
הוא דומה לקרן.

מגופו

הולכים לפי התשלום וממילא
הוא דומה לקרן.

מגופו

הידום הוא מועד

מעליה משלם כמועד

הידום אינו מועד

מגופו משלם כהם

ת"ש א'

התכנסות הת"ז
צרכות

אפשרות לפשוט

דחיה

צרכות משלם נ"ש כסומכוס.

צרכות משלם ח"נ כחכמים

הכלב שנטל חררה והלך לגדיש ואכל את החררה - על החררה משלם נ"ש

ת"ש ב'

רצ"י אפ"ק

נ"ש ומגופו

חכמים

ח"נ ומגופו

מדובר בצרכות רצ"י - ומשלם מגופו.

נסיין לפשוט

קשיא

אם מדובר בצרכות רגילים האיד יתכן שמשלם נ"ש מגופו.

ביאור הברייתא לפי החידושים

סובר כרבי טרפון שהם משלם נ"ש בחצר הניזק.

מדובר בצרכות חכמים - וסובר כחכמים שהם משלם ח"נ בחצר הניזק.

הגמרא מנסה להוכיח שאפשר לומר שהברייתא מדובר בצרכות רגילים

נ"ש כדעת סומכוס, ומשלם מגופו כי כל תמות במקומה עומדת.
ונתנה: אין כאן כל תמות.

ח"נ כדעת חכמים - ומשלם מגופו כי צרכות משלם מגופו.

אפשרות א'
בפעם הראשונה

יש הצדקה בצרכות - לאחר שלושה פעמים היא ממשיכה להיות תולדה של קרן, ולכך היא משלמת נ"ש - ומשלם מגופו הכוונה על חזי כי כל תמות במקומה עומדת.

מדובר בצרכות חכמים בפעם השלישית - לאחר שלושה פעמים נעשה אורחיה, והיא חוזרת להיות "רגל" - אבל מ"מ משלם מגופו - כי צרכות תמיד משלמים מגופו.

אפשרות ב' - במועד

פשוט א' של רש"י

יש הצדקה בצרכות - לאחר שלושה פעמים נעשה מועד ומשלמת נ"ש - ומשלם מגופו הכוונה על חזי נזק כי כל תמות במקומה עומדת.

מדובר בצרכות רגילים בפעם השלישית - לאחר שלושה פעמים אינו נעשה מועד - וממשיך לשלם ח"נ - אבל מגופו, כי צרכות משלמים תמיד מגופו.

פשוט ב' של רש"י

הגמרא הקשה שאם נפשוט את הארבעה של העדאה לצדקה - תיחזק טען הבה ללמוד כי אפשר ללמוד פשוט הדומה הקדמה

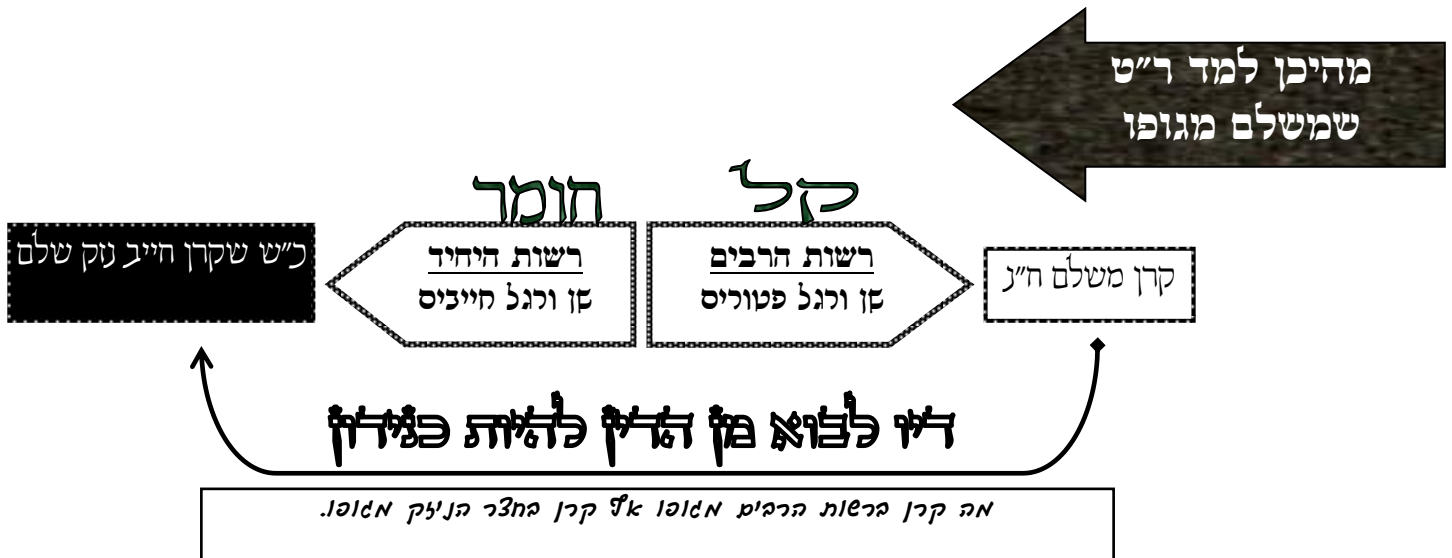
סובר כרבי טרפון שהם משלם נ"ש בחצר הניזק.

מדובר בצרכות חכמים - וסובר כחכמים שהם משלם ח"נ בחצר הניזק.

לכונן צרכות
כאורחיהו אפ"נ

קרן בחצר הניזק לרבי טרפון האם משלמים מגופו

הגמרא ביארה שלדעת רבי טרפון אע"ג שקרן בחצר הניזק משלם נזק שלם, מ"מ משלם מגופו

קושיית הגמרא: הרי רבי טרפון לא סובר מדיו?

תירוץ הגמרא:

רבי טרפון לא סובר מדיו דווקא במקום שהדיו דוחה את הק"י לגמרי, לכך אילו ר"ט היה מודה לחכמים וקרן בחצר הניזק משלם ג"כ רק ח"נ א"כ הק"י לא לימד מאומה, כי מובן מאליו שבחצר הניזק משלמים ג"כ ח"נ גם ללא ק"י.

אבל לאחר שהק"י לימד שמשלמים נ"ש – כעת ניתן לומר דיו לעניין מגופו, ובחצר הניזק ישלמו ג"כ רק מגופו.

חיתת מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה משלם ח"נ

או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה

חיתת מבעטת

איבעיא להו מה הפירוש במשנה

כדעת
חכמים

צרורות רגילים – ומשלם ח"נ

קרן משלם ח"נ

אפשרות א':

כדעת
סומכוס

הצרורות היו ג"כ מחמת ביעוט
ודווקא לכך הוא משלם ח"נ – הא
באורחיה משלם נ"ש

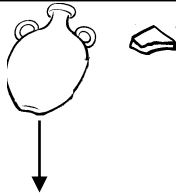
קרן משלם ח"נ

אפשרות ב':

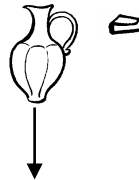
והקשו בגמרא שאם משנתנינו כסומכוס סיפא של המשנה אינה מובנת, משום שכתוב "דרסה על הכלי ושברתו ונפל על כלי
אחר ושוברו על הראשון משלם נ"ש ועל האחרון ח"נ, ואי כסומכוס מדוע על האחרון ח"נ.

תירוצי: המשנה מדברת בשלושה כלים:

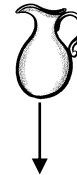
רסיס מהכלי השני פסע בו ושוברו

רסיס מהכלי הראשון פסע בו ושוברו

הבהמה דרסה על הכלי ושוברתו

על האחרון משלם ח"נ
כלי השני שנשבר משלמים ח"נ, כי
כוח כוחו לסומכוס לאו ככוחו דמי

על הראשון משלם נ"ש
כלי הראשון שנשבר משלם נ"ש,
כי כרורות משלמים נ"ש

המשנה לא מבארת את
ההלכה של כלי זה – אבל
פשוט שחייב על זה נ"ש.

והקשו בגמרא שאם משנתנינו כסומכוס רב אשי היה יכול לפשוט את האיבעיא שלו שלדעת סומכוס כוח כוחו לאו ככוחו דמי

רב אשי סובר שהמשנה כרבנן וממילא א"א לפשוט – והאיבעיא היה לשיטת חכמים:

תירוץ:

או שהיו צרורות מנתזין
מתחת רגליה

חיתת מבעטת

במזה בלמד
ששישי ששיבדי
לצרדרות
לרביע בזק

אורחיה

ומזה מדויק שהא מחמת
שינוי משלם רביע נזק.

בשינוי

משלם ח"נ כקרן

אפשרות א':

במזה בלמד
ששישי ששיבדי
לצרדרות
לרביע בזק

מחמת שינוי

כרורות מחמת שינוי ג"כ
משלמים ח"נ.

בשינוי

משלם ח"נ כקרן

אפשרות ב':

איבעיות בעניין צרורות ברשות הרבים

חיתת מחלכת ברשות הרבים וחתיזה וחזיקה

איבעיא א'

פ"ד ל"ג

לרגל מרמינן ליה

היות והוא דומה לרגל מחמת
תכונת הנזק = ולכך יהיה פטור
ברשות הרבים כרגל.

פ"ד ל"א

לקרן מרמינן ליה

היות והוא דומה לקרן מחמת
התשלוס = ולכך יהיה חייב ברשות
הרבים כקרן.

ונפשט שהוא תולדה
דרגל ופטורה ברשות
הרבים

חתיזה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד

איבעיא ב'

פ"ד ל"ג

בתר מקום ההנחה

היות ומקום ההנחה היה ברשות
היחיד, לכך הוא דומה לרגל ברשות
היחיד - וחייב.

פ"ד ל"א

בתר מקום העקירה

היות ומקום העקירה היה ברשות
הרבים, לכך הוא דומה לרגל ברשות
הרבים - ופטור.

ונפשט שהיות ומקום
העקירה היה ברשות
הרבים הוא פטור.

חיתת מחלכת הרשות הרבים וחתיזה וחזיקה בין ברשות הרבים ובין ברשות
היחיד חייב

דחיה א'

שהחזיקה ברשות הרבים הכוונה החזיקה וחזיקה ברשות הרבים - וא"כ זה סותר איבעיא
א', כי מזה אנו לומדים שלקרן מדינן ליה וחייב ברשות הרבים.

כוונת הברייתא החזיקה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד.
מזה אנו רואים שהחזיקה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד חייב

אפשרות א':

ונדחה:

דרסה על הכלי ושברתו ונפל על כלי אחר ושוברו על הראשון משלם נ"ש ועל
האחרון ח"נ, במה דברים אמורים ברשות היחיד, אבל ברשות הרבים על
הראשון פטורה ועל האחרון חייבת

דחיה ב'

שהחזיקה ברשות הרבים הכוונה החזיקה וחזיקה ברשות הרבים - וא"כ זה סותר איבעיא
א', כי מזה אנו לומדים שלקרן מדינן ליה וחייב ברשות הרבים.

כוונת הברייתא החזיקה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד.
מזה אנו רואים שהחזיקה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד חייב

אפשרות א':

ונדחה:

רבי יוחנן אמר אין ח"נ חלוק לא לרשות הרבים ולא לרשות היחיד

דחיה ג'

שהחזיקה ברשות הרבים הכוונה החזיקה וחזיקה ברשות הרבים - וא"כ זה סותר איבעיא
א', כי מזה אנו לומדים שלקרן מדינן ליה וחייב ברשות הרבים.

כוונת הברייתא החזיקה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד.
מזה אנו רואים שהחזיקה ברשות הרבים וחזיקה ברשות היחיד חייב

אפשרות א':

ונדחה:

למסקנה מפורט בגמרא שאין חזקה, ויתכן שפוזנר לומר שגם בחצר תציק משלמים על קץ ח"נ, וכלא פריט

בעי רב זירא מתגלגל מחו

בהמה שגלגלה מאכל מרשות אחד לרשות אחרת ואוכלתו שם

בתר עקירה אזלינן

יש לדון את הבהמה כפי המקום שלקחה את האוכל, ולכך אם המקום שלקחה הוא חצר הניזק חייב ואם המקום שלקחה הוא רשות הרבים פטור.

בתר אכילה אזלינן

יש לדון את הבהמה כפי המקום שאכלה שם, ולכך אם המקום הוא חצר הניזק חייב ואם המקום הוא רשות הרבים פטור.

משוי הבילה של דבר מאכל

לא יתכן לפרש כן
שפשיטא
שמקצתו בפנים
נחשב כשן
ברשות הניזק,
והחלק בחוץ כשן
ברשות הרבים.

מקצתו בחוץ = פטורה

החלק שנמלא ברשות הרבים

מקצתו בפנים = חייבת

החלק שנמלא ברשות היחיד

ביתא שא"א
לומר:

אין להחליט

דלחצה א"א

בתר אכילה
אזלינן

גלגלה מרשות היחיד לרשות הרבים
ואכלה בחוץ פטורה

גלגלה מרשות הרבים לרשות היחיד ואכלה
בפנים חייבת

בתר עקירה
אזלינן

גלגלה מרשות הרבים (בפנים) לרשות
היחיד, ואכלה בפנים פטורה = משום
שעקרה מרשות הרבים

גלגלה מרשות היחיד (בפנים) לרשות
הרבים, ואכלה בחוץ חייבת = משום שעקרה
מרשות היחיד

והיות שיש שני אפשרויות האין לבאר את הברייתא לכך א"א לפשוט

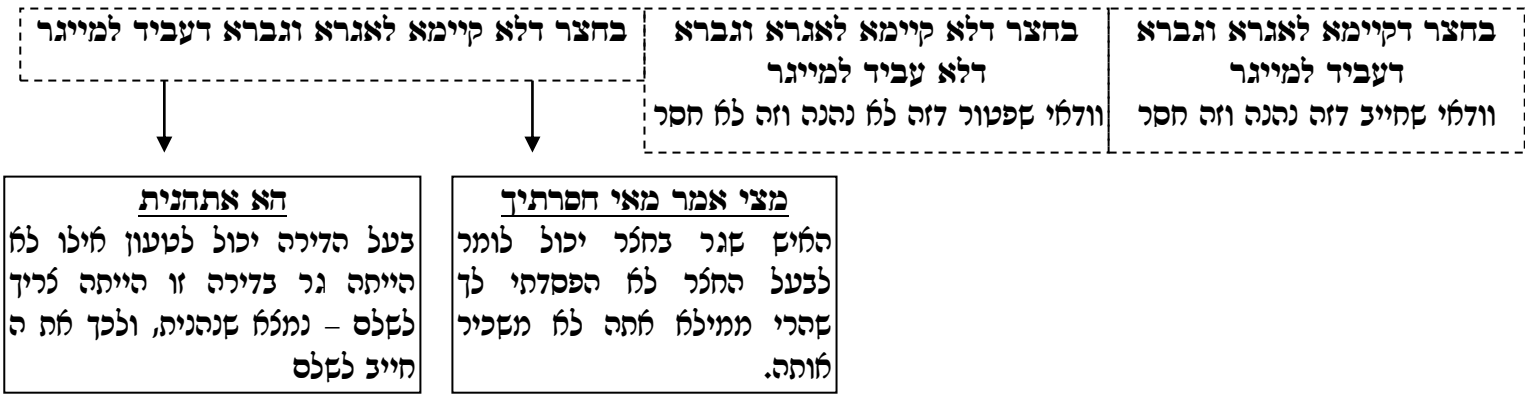
מדובר בחבילת שחת ארוכה שחציה נמצאת ברשות הרבים וחציה נמצאת ברשות היחיד, לכך אין עליה דין לא רשות הרבים ולא רשות היחיד, אלא תלוי היכן הבהמה עומדת

דלחצה א"א

היות והבהמה עומדת בחוץ היא נידונה
כאוכלת ברשות הרבים.

היות והבהמה עומדת בפנים היא נידונה
כאוכלת בחצר הניזק.

חדד בחצר חבירו שלא מדעתו

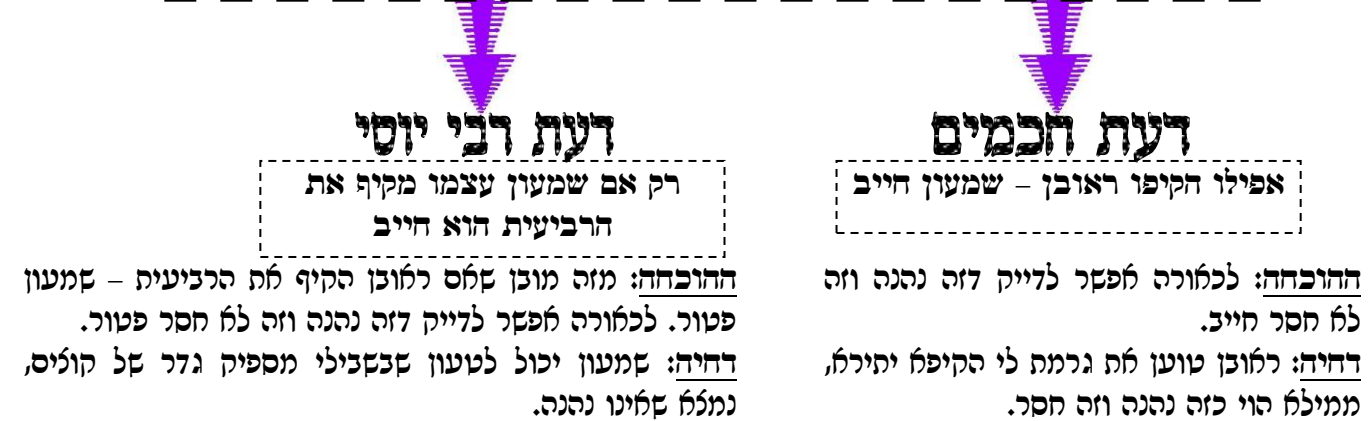

ת"ש א:

שנינו במושנה שבהמה שאכלה ברשות הרבים משלמת מזה שנהנית
דעת רבי בר חמי - אפשר להוכיח מהמשנה שזה נהנה וזה לא חסר חייב, דבעל הפירות וודאי הפקירם שהרי הוא יודע שסופם לאיצוד, ועכ"ז שנינו שחייבים לשלם מה שנהנית = א"כ ראינו זה נהנה וזה לא חסר חייב.
דעת רבא - אי אפשר להוכיח מהמשנה, משום שבעל הפירות אכ"פ שהניח פירותיו ברשות הרבים, מ"מ הוא אינו מפקירם, לכך הוא נחשב כזה נהנה וזה חסר שלכו"ע חייב.

ת"ש ב:

ראובן המקיף את שמעון בשלוש רדות שמעון פטור מלשלם אבל הקיפו ברביעית

ת"ש ג:

בית עם שני קומות שנפל - בעל הקומה התחתונה אינו רוצה לבנות - הדין שהעליון בונה את התחתון וגר בו עד שהתחתון משלם לו את ההוצאות.

דעת רבי יוחנן לעניין הדר בחצר חבירו

הלכות הקדש הנוגעים בסוגיא זו

- (א) מעילה הוא דווקא בלוקח או משתמש בחפץ הקדש בשוגג, ואז חלים עליו דיני הקדש, אבל במזיד אינו מועל, כי אין דיני גזילה בהקדש.
- (ב) המוסיף חפץ מהקדש לחולין וגרס שיצא ע"י כן לחולין, אם השתמש בו איש אחר אינו מועל, משום שכבר יצא לחולין, ואין מועל אחר מועל.
- (ג) מעילה בהקדש נשתנה דינו מהלכות גזילה, דבגזילה רק בגנול לגמרי את החפץ הוי גזלן אבל בהקדש על כל הנאה מועל.

ברייתא

גזבר שבנה עם קורה של הקדש
באופן שאינו קבוע.
הדין: מעל - כשנחנה הנאת שווה
פרומה.

מדויק מזה שמואל להלכה שהדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שטר.

דחיה:

הטעם ששתק הוא לא מפני שהסכים אלא מפני שאין לדמות בין הקדש להדיוט, כמו שאמר רבה שהקדש שלא מדעת כהדיוט מדעת דמי.

מקצה מקום מרשותו לרשות חרבים וחניח שם פירות, ואכלה בחמתו של חבירו

ע"א

בעל הבהמה חייב

ר"ב

בעל הבהמה פטור

"כל המקלקלין ברשות הרבים כל הקודם בהם זכה" - פירוש חז"ל קנסו את המניח תקלה ברשות הרבים שכל הקודם בהם זכה בהם.

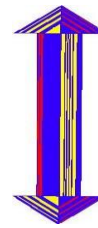
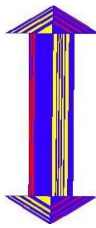
בראור המחלוקת להדיא

ע"א

הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו פטור

ר"ב

הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו חייב

בעל הבהמה חייב

בעל הבהמה פטור

היות שהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו פטור - נמצא שיש לו רשות לעשות בור במקום זה, וממילא הוא אינו מקלקל - לכך הבהמה שאכלה חייב בעל הבהמה משום שאין לו זכות לאכול את הפירות.

היות שהפקיר רשותו ולא הפקיר בורו חייב - נמצא שאין לו רשות לעשות בור במקום זה, וממילא הוא מקלקל - לכך הבהמה שאכלה פטור בעל הבהמה משום שהיו ככל הקודם בהם זכה.

הגמרא מבארת שאין הברכה לומר שרב ושמזאל חלקו לעניין בור, כי אפשר לומר שרב ושמזאל סוברים או בר"ע או ברבי ישמעאל, לענין הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו.

מסקנה:

ע"א

בעל הבהמה חייב

ר"ב

בעל הבהמה פטור

פטור

פשוט כנתבאר לעיל

חייב

הטעם שבעל הבהמה חייב משום שדווקא בור שלא נראה בחוץ חייב החופר - אבל המניח פירות אין בעל החצר חייב, משום שטוען שהפרה היתה יכולה לראות, נמצא שלא הוי מקלקל, ואין רשות לבהמה לאכול אותם.

פטור

הטעם שבעל הבהמה פטור משום שהוא טוען לבעל החצר שהיות ויש לו רשות להכניס את בהמתו אינו יכול לשמור על הבהמה שלא תאכל את הפירות.

חייב

פשוט כנתבאר לעיל

הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו

דעת דבי יוסי ור"א

אין דרכה לאכול אלא להלך

דעת ר"מ ורבי יהודה

אכלה מתוך הרחבה – משלמת מה שנהנית
אכלה מצידי הרחבה – משלמת מה שהזיקה

אפשרות א':

בצידי הרחבה

אין דרך הבהמה לילך שם לכך הוי ברשות הניזק. וא"א לומר שהכוונה על תוך הרחבה, ובא לומר שהייב, שהרי רשות הרבים היא ופטור. ונדרחה: שהיא כשיטת ת"ק.

מחזרת איכא ביניהו

אפשרות ב':

אין דרך הבהמה לחזר פניה אלא דרכה לילך – לכך מחזרת הוי משונה ומשלם ח"נ.

דווקא אם הלכה בצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה, אבל עמדה ברשות הרבים והחזירה פניה משלמת מה שנהנית, דהוי שן ברשות הרבים.

נחלקו לעניין שן ברשות הרבים

אפשרות ג':

שן ברשות הרבים חייב

דילפינן "וביער בשדה אחר" ולא בחצר המזיק. ונדרחה: ברשות המזיק לא לריך פסוק משום שאומר פירותיך ברשותי מאי בעי.

שן ברשות הרבים פטור

דילפינן "וביער בשדה אחר" ולא ברשות הרבים.

נחלקו לעניין פשטה צווארה

מסקנא:

אין דרכה לאכול אלא להלך – ולכך פשטה צווארה נחשב כקרן וחייב כקרן ברשות הרבים.

דווקא בצידי הרחבה – אבל ברשות הרבים אפילו פשטה צווארה יהא פטור. – ומשלמת מה שנהנית.

ריש לקיש

משום ממונו

רבי יוחנן

משום חזציו

חוב חולקת אש הוא משום סמנו חזק שכשם שיש לחייב אדם על שורו שחזק כך יש לחייב על אשו שחזק

חתורה חייבה את חמדליק אש מדין אדם חזק כאדם חזק חזק מרשותו לרשות אחרת

לא סובר דהוי משום חציו

חלים מכוחו של אדם הולכים, ואש מתפשטת מעלמה.

לא סובר דהוי משום ממונו

ממונו המזיק יש בו ממשות, אבל השלכת אין בו ממשות.

הכלב שנמל חררה – על החררה משלם נ"ש ועל הגדיש משלם ח"נ:

ת"ש א:

איך מדובר	על החררה נ"ש	ועל הגדיש ח"נ
הכלב זרק את הגחלת	כדין שן בחצר הניזק	מקום הנפילה משלם ח"נ (לפי' א' דהוי כרורות, לפי' ב' דהוי משונה) ועל שאר הגדיש פטור.
הכלב הניח את הגחלת	כדין שן בחצר הניזק – וגם על מקום הגחלת משלם נ"ש.	על שאר הגדיש משלם כדין כרורות – דחלו דכלב הם.

גמל שהיה טעון פשתן

ת"ש ב:

סיפא

הניח חנוני נרו מבחוץ – החנוני חייב

רישא

נכנסה פשתנו לתוך החנות והדליק את הבירה – בעל הגמל חייב

בשלמא למ"ד אשו משום חלו לכך בעל הגמל חייב, משום דחלו דגמל הוא – אלא למ"ד משום ממונו השה האש אינו ממונו של בעל הגמל.

ההוכחה:

אמר ר"ל – במסככת – שהאש לא התפשטה מעלמה אלא שהיה הגמל הולך עם הפשתן סביב הבירה, ממילא כל הבירה נחשב כמקום הגחלת.

הדחיה:

אם מדובר במסככת א"כ אפילו אם הניח חנוני נרו מבחוץ ג"כ יש לחייב את בעל הגמל, מכיוון שפשע בכך שנתן לגמלו לסכסך.

קשיא:

בשעמדה להטיל מימיה.

תירוץ:

בעל הגמל חייב שלא להרבות.

המשך

נל החנוני חייב שלא היה לו להניח גרו מבחוץ

המדליק את הגדיש והיה גדי כפות ועבד סמוך פטור על העבד וחייב על הגדי. היה עבד כפות וגדי סמוך חייב על העבד ופטור על הגדי

ההוכחה: בשלמא למ"ד אשן משום חליו פטור על הגדי דקלכ"מ, אבל למ"ד אשן משום ממונו, אילו שורו הרג עדו של פלוני וגם הזיק האם שייך ביה קלכ"מ.

דחיה: שהלית בגופו של עבד, ונחשב כהורג בידים. – והחידוש שמדובר שהגדי של אדם אחר, והיה מקום לומר שקלכ"מ הוא דווקא שהחיוב ממון וחיוב מיתה הוא לאותו בעלים.

חשולח את הבעירה ביד חרש פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

ת"ש ד'

ההוכחה: בשלמא למ"ד אשן משום חליו פטור משום שחליו דחרש הם – אבל למ"ד ממונו יש לחייב את בעל האש משום שהוא ממונו.

דחיה: לר"ל מדובר בגחלת, ולכ פטור משום שהחש"ו ליבה את האש. ולרבי יוחנן אפילו בשלהבת, וטעם הפטור משום שהחש"ו קירב את האש לגדיש.

שְׁלֹם יִשְׁלֹם הַמִּבְעֵר

אע"פ שהאש יאלה מעצמה עכ"ז הזורה קוראת לה "מבעיר" כאילו הוא עצמו שרף.

כִּי תֵצֵא אִשׁ

משמע שתלך מעצמה – ולא שיקח אדם את האש לתוך חצירו של חבירו.

ת"ש ה'

קדשיית אביר

למ"ד אשן משום חציו – מדוע התורה פוטרת טמון.

והן הכי נמי אילו היינו סוברים שאשן משום ממונו היה אפס"ל באופן זה:

(1) הדליק אש בחצירו והמשיכה להתפשט – ובשעת ההדלקה היה שם גדר.

(2) לאחר הדליקה הגדר נפל שלא מחמת הדליקה. והיא המשיכה להתפשט, האש אינו חליו שהרי כלו חליו, שהרי בעת שהדליק את האש לא היתה אפשרות שהאש תגיע למקום זה, ורק באופן זה יש לפטור מטמון.

קשיא – א"כ גלוי ג"כ יהיה פטור.

במקנא – למ"ד אשן משום חליו סובר שיש לחייב גם משום ממונו.

קדשיית הגמרא מאי בינייהו

תירוץ: – לחייבו בארבעה דברים.

לרבי יוחנן: היות ואשן משום חליו הוא נחשב כאלה המזיק,

וחייב בארבעה דברים (אבל בזה הוא פטור, שזוהי

אינו חייב עד שיתכוין לזייף)

לר"ל: היות ואשן משום ממונו לכך אינו חייב כי אם בנזק

בלבד.

בחצר המזיק דמי

פיח של הפרח גידון כרשות של בעל הפרח וממילא בעל הפרח פטור משום שחזא טוען "מאי בעי רפתך בפימו וכלבאי".

בחצר הניזק דמי

פיח של הפרח גידון כרשות הניזק וממילא בעל הפרח חייב על האכילה.

קשיא: אם כל זה נכון א"כ על מה אמרה תורה "שן" ברשות הניזק דחייב?
תירוץ: נחככה בכותל להנאתה או טינפה פירות להנאתה.
דחיה: באופן זה הבהמה לא מכלה את הפרי, ויש לקיים את הפסוק "כאשר יבעל הגלל עד תומו."
תירוץ: (1) שפספה נורות על הקיר ולא נשאר ממנה כל זכר. (2) הבהמה דחפה את הפירות לחוץ הבוץ, ואח"כ הבוץ התייבש. וממילא הוא נחשב כביעור את הכל.

שיסה בו את הכלב או שיסה בו את הנחש פטור

ת"ש א'

הדיוק: בסתמא הכוונה שפטור משסה וחייב בעל הכלב, ולכאורה הוא יכול לטעון מאי ידך בפימיה דכלבאי.

דחיה: הכוונה פטור אף משסה: ולפי"ז גם בעל הכלב פטור וא"א לפשוט מאומה.

הכוונה פטור רק משסה: וא"א לדיוק משום שמדובר שהכלב הוליד את שיניו וחבל בו, וממילא הוא לא יכול לומר מאי בעי ידך בפימיהו לחואי.

ראובן שלקח נחש של שמעון והוליד אותו לתוך ידו של חבירו

ת"ש ב'

**חבמים
פוטרים**

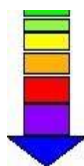
**רבי יהודה
מחייב כלין רולח**

ארס נחש עצמו מקיא

ארס של הנחש אינו יולא רק אם הנחש מוליד אותו – לכך נחשב שהנחש עצמו הוא ההורג לכך האדם פטור ממיתה שאינו נחשב כי אם גרמא – אבל הנחש נחשב כשור ההורג וחייב מיתה.

ארס בין שיניו עומד

ארס הנחש עומד בין השיניים ויולא גם ללא כוונה הנחש, ונמלא שכאשר מגיש האדם שיניו הנחש לידו חבירו הרי הוא כהורגו בחרב. לכך האדם חייב מיתה – והנחש אינו נחשב כשור ההורג ופטור ממיתה.

הדיוק: מדוע הנחש חייב מיתה, הרי הוא יכול לטעון מאי בעי ידך בפימו דנחש.

דחיה: טענת מאי בעי מהני רק לעניין מזיק שן, אבל לעניין חיוב מיתה טענה זו אינה מועילה כלל.

איך נעשה השור מועד

רצלי מאליר
שלשה פעמים

רצלי מאליר
שלשה ימים

אריי

קל חומר

שלשה פעמים
שרואים וודאי
שהנהמה שנתה
הנהגה

שלשה ימים
שיש רווח בין
נגיחה לנגיחה ואין
הכרח ששנתה
הנהגה

הנהמה
נעשית
מועד

בן תמוזק שלשם ולא ישמרונו בעליו
פניו ימיס nefe
פניו הרביעי -
nfe נק nfen

רבא

בן תמוזק שלשם ולא ישמרונו בעליו
פניו ימיס nefe
פניו הרביעי -
nfe נק nfen

כ"ש
שיהגמה
נעשית
מועד

טענת חכמים: שלשה פעמים אינו חומר, שהרי זכה טמאה רק אם ראתה שלשה ימים, ואילו בשלשה פעמים היא אינה טמאה.

תשובת ר"ב: התורה כתבה בזב (שטמא בשלשה פעמים) וזאת תהיה טומאתו בזובו - וזאת בא למעט ולומר שדוקא זב טמא בראיות, אבל זכה אינה טמאה בראיות - נמצא שיש כאן גזירת הכתוב מיוחד שזב בראיה וזכה בימים וא"א להוכיח מזה לענינו.

קושיית הגמרא: אולי הפסוק "וזאת" בא למעט שזב טמא בראיות בלבד.
תירוץ כתוב בתורה והזב את זובו ולנקבה - הקיש הכתוב זכר לנקבה, מה נקיבה בימים אף זכר בימים.

קושיית הגמרא:

ע"פ קושיית הגמרא

מיעוט וזאת - דווקא זב
טמא בראיות ולא בימים.
היקש - זכה טמאה גם
בראיות

וצ"ס זה נקבה טמאה
גם בראיות.

ע"פ הברייתא

מיעוט וזאת - דווקא
זב בראיות וזכה אינה
בראיות.
היקש - זב טמא גם
בימים.

קאי בראיות ממעט ראיות - קאי בראיות ממעט ימים?

כדי להבין את
המשק הבריות
יש להקדים
קוליות האמא
והתירוץ אינו
קשור כלל
לפ"ו, אלא
להבנת הבריות
באמרי!

פירוש, הפסוק "וזאת" שכתוב אצל זב מיידי לענין ראיות ממילא הסברא נותנת שהוא ממעט ראיות דווקא ולא בא למעט ימים.

סיכום השיטות

רבי שמעון	רבי יוסי	רבי מאיר	רבי יהודה	
שלשה פעמים	שלשה ימים	שלשה פעמים	שלשה ימים	נעשה מועד
שלשה ימים	שיהיו התעוקות ממששין בו	שיהיו התעוקות ממששין בו	שלשה ימים	חוזר לתמותו

ובך הכריע רב נחמן

הגמרא הבינה בחו"א: שרצ נחמן הכריע כרבי יוסי משום שהוא רבי.

נעשה מועד – שלשה ימים: דעת רבי יוסי ורבי יהודה.

חוזר לתמותו – תעוקות מממששין בו: דעת רבי יוסי ורבי מאיר.

קושיית הגמרא: שרצ נחמן יכריע כרבי שמעון משום שהוא רבי.

נעשה מועד – שלשה פעמים: דעת רבי שמעון ורבי מאיר

חוזר לתמותו – שלשה ימים: דעת רבי שמעון ורבי יהודה.

תירוץ הגמרא: הסיבה שהכריע כרבי יוסי הוא לא מפני שהוא שיטת רבי, אלא רק מפני שרבי יוסי בדרך

כלל נימוחו עימו.

מדוע הצריכה התורה שלשה ימים לייעד את השור

ליעודי גברא

שבשלשה ימים יהא בעל השור מוחזק.

ליעודי תורא

שבשלשה ימים יהא השור מוחזק ליגת.

אינו נעשה מועד

היות ולא הותרו עדיין בבעלים שלשה ימים.

נעשה מועד

כיוון שנתברר שהחזק ליגת.

באו שלשה בתי עדים ביום אחד והעידו על שלשה נגיהות בשלשה ימים

אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בי"ד

ה"פ

כת שלישיית

כת שניה

כת ראשונה

כת זו משלמת רק חלי נזק על מה שתיכנונו לשלם כהם - אבל עדיין לא משלמים כלום על המועדות.

כת זו משלמת רק חלי נזק על מה שתיכנונו לשלם כהם - אבל עדיין לא משלמים כלום על המועדות.

כת זו משלמת ח"נ על תמות של מעשה זו.

לאחר שהוזמו גם עדות שלישיית, נמצא שערות של מועדות הוזם לגמרי, כעת כולם מתחלקים ביניהם לשלם את החלי השני של מועדות שחוכנו ע"י כולם.

הזמה א'

על כת

ראשונה

הזמה ב'

על כת שניה

הזמה ג'

על כת

שלישית

הדיוק:

אם אמרנו ליעודי תורא: מובן! = כי אפשר להסביר שהניזק השלישי הביא את שלושת העדים בבת אחת, ממילא כל כת ידעה מהשניה, ולכך כולם חייבים על חלק המועדות.

אם אמרנו ליעודי גברא: קשה! = העדים צריכים לבוא בשלושה ימים נפרדים, וממילא כל כת טוענת לא ידעתי שיבואו עוד כת שגרנים שיעידו על שור זה.

הגמרא מנסה לומר שגם למ"ד ליעודי תורא קשה = הרי כל כת יכולים לטעון וכי אני יודע מה שאר הכיתות הנמצאים בבי"ד באים להעיד.

הבי"ד ראו שהכיתות מרמזות אחת לשניה, ובכך מוכח שידעו אחד מהשני.

תירוצ

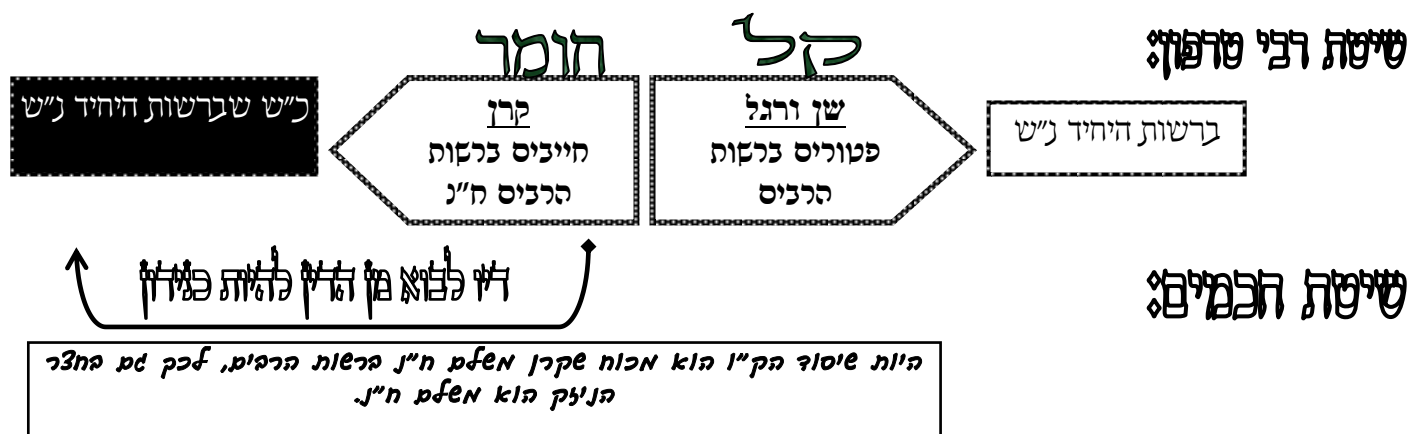
הגמרא

באו יחדיו - אי לכך ודאי שידעו אחד מהשני.

שמכירין את בעל השור ואינם מכירים את השור - לכך ודאי שרצו לגרום לו שיהיה מועד, שאל"כ מדוע באו בכלל, הרי כשהם מעידים שאינם יודעים מי השור לא ישלם כלום כי צריך לשלם מגופו.

קשיא: אם אינן מכירים את השור האך מיעדים את הבעלים.

תירוצ: כי הם טוענים שהיות והבעלים ידעו שיש לו שור נוגח הוא היה אמור לשמור על כל העדר.

מקור לדין מן התורה

ממרים הנביאה דיברה לשון הרע על משה רבינו, וה' צוה להסגיר אותה. משה רבינו התפלל עליה שירפא אותה, ואז התורה אומרת "הלוא" תכלס שבעת ימים. וידוע שכל מקום שכתוב הלוא הכוונה שיש כאן ק"ו:

תשובת רבי טרפון

דווקא במקום שהדין אינו מפריך ק"ו סוברים מדיו, וקרן אילו לא היה ק"ו היה ג"כ מחייבים אותו ח"נ, נמצא שחם הק"ו מלמד אותו שיהיה משלם ח"נ אינו מלמד מאומה. לכך א"א לדחות את הק"ו.

ק"י שישן ורגל חייבים ברשות הרבים

פירבא: התורה אמרה וביער בשדה אזור - ולא ברשות הרבים = מזה למדנו שברשות הרבים היא אינה משלמת נ"ש. ומהפסוק וזצו את כספו לומדים שדווקא בקרן יש ח"נ, אבל בשן ורגל אין ח"נ.

ק"י שישן ורגל חייבים בחצר הניזק חצי נזק

פירבא: התורה אמרה ישלם - ומוזן שתמיד משלם נ"ש.

ק"י שישן ורגל חייבים בפטור ברשות הרבים

פירבא: התורה אמרה יזצון - והיות שהוא מיותר לנו לומדים שלעולם קרן משלם ח"נ.

ק"י שישלם אדם חייב בפופר

פירבא: התורה אמרה ככל אשר יושעת עליו - ולא על אדם שהרג אדם.

ק"י שישלם שור חייב בד' דברים

פירבא: התורה אמרה איש בעמיתו - ולא שור בעמיתו.

דומה לקרן
היות וקרן משלם כופר בפעם השלישית, ובפעם השלישית הוא אורחיה – וא"כ חגל גם אורחיה לדרוס.

רבי טרפון לא גילה מדוע הוא סובר שבמחלוקת הניזק משלמים כופר שלם, אמנם הגמרא מוכיחה שכדי לבאר דעתו של רבי טרפון היא אך ורק אם רבי טרפון סובר שגגל משלמת כופר, ואז לומדים ק"י באופן זה:

משלם בחצר
הניזק כופר שלם

וא"כ ראינו שדעת רבי טרפון שרגל משלם כופר שלם

משלם בחצר
הניזק נזק שלם

פירוש – שהיות שראינו אצל הקל (רגל שהזיקה) שמשנים מפטור לזקק שלם – וודאי ששאל תחמור משנים מחצי בוסר לבוסר שלם.

פירבא: נזקין חמורים מכופר – שהרי אש שהזיקה חייבים לשלם, ואילו אש שהרגה פטורים מכופר.

משלם בחצר
הניזק נזק שלם

ובאין א"א לומר פירכא מאש, כח גם טמון פטור באש.

פִּירְבָּא: מה לטמון שכן יִשְׁנו בְּדוֹר (שֶׁאִם נֶפֶל לְבוֹר שֶׁךְ וּבְחֹכוֹ גְּדִי הוּא חַיִּיב) מִשָּׂא"כ כְּדוּפֵר – שֶׁאִם נֶפֶל אִדֶּם | בְּדוֹר פְּטוֹר דִּילְפִּינוּ שׁוֹר וְלֹא אִדֶּם.

הגמרא מנסה לזהות ולומר שרבי טרפון לומר זאת מקץ אחד:

הגמרא מנסה לזהות ולומר שרבי טרפון לומר זאת מקץ אחד:

לכן מוכרחים לומר שהק"ו הראשונה היא הנכונה - ולפי"ז רגל משלם כופר שלם

רבי אחא מסביר הכרח נוסף:

יסוד הק"ו בנוי באופן שאם ראינו אצל הקל (רגל שהזיקה) שמפטור לגמרי ברשות הרבים היא משלם בשלימות בחצר הניזק. כך יהיה אצל החומר (קרן שהרגה) שהיא משלמת ברשות הרבים חלי, שבחצר הניזק היא תשלם שלם.

אמנם הק"ו מופרך מעיקרו - שהרי יסוד הק"ו הוא שרגל אינו משלם כופר (שהרי לכך החלפנו ק"ו) אם מלכתחילה אין כאן שום ק"ו, שהא"ז אפשר לדמות רגל "שהזיקה" לקרן "שהרגה" שהרי רגל אינה משלמת כופר, וא"כ א"א ללמוד כופר בקרן מרגל שאינו שייך כלל לעניין כופר.

עבד	גלות	שבת	ארבעה דברים	נזקין	
לדעת חכמים יולא לחרות לדעת רשב"ג אינו יולא, היות וכחוב "ושחתה" עד שיתכוין.	<u>פטור</u> לשוגג היינו דווקא שבתחילה ידע ולבסוף שבת, אבל כאן מתחילה לא הכיר בה.	<u>פטור</u> מלאכת מחשבת אסרה תורה.	<u>פטור</u> כי ארבעה דברים משלמים רק אם היה מזיד או קרוב למזיד.	<u>חייב</u> כי משלמים אע"פ שהיה בשוגג כנתבאר במשנה	היתה אבן מונחת לו בחקו ולא הכיר בה ועמד ונפלה
לדעת חכמים יולא לחרות לדעת רשב"ג אינו יולא, היות וכחוב "ושחתה" עד שיתכוין.	<u>חייב</u> היות והיה לו ידיעה בתחילה נחשב כשוגג ויולא לגלות.	<u>פטור</u> מלאכת מחשבת אסרה תורה.	<u>פטור</u> כי ארבעה דברים משלמים רק אם היה מזיד או קרוב למזיד.	<u>חייב</u> כי משלמים אע"פ שהיה בשוגג כנתבאר במשנה	הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה
לדעת חכמים יולא לחרות לדעת רשב"ג אינו יולא, היות וכחוב "ושחתה" עד שיתכוין.	<i>er fe 'k geaf</i> <u>חייב גלות</u> היות והיה שוגג, לכך הוא חייב גלות. <i>er fe 'k geaf</i> <u>פטור</u> היות והיה שוגג קרוב למזיד	<u>פטור</u> מלאכת מחשבת אסרה תורה.	<u>פטור</u> כי ארבעה דברים משלמים רק אם היה מזיד או קרוב למזיד.	<u>חייב</u> כי משלמים אע"פ שהיה בשוגג כנתבאר במשנה	נתכוין לזרוק שתיים וזרק ארבע
לדעת חכמים יולא לחרות לדעת רשב"ג אינו יולא, היות וכחוב "ושחתה" עד שיתכוין.	<i>er fe 'k geaf</i> <u>חייב גלות</u> היות והיה שוגג, לכך הוא חייב גלות. <i>er fe 'k geaf</i> <u>פטור</u> היות והיה שוגג קרוב למזיד	אם אמר בשעת הזריקה כל מקום שתנוח – חייב שהרי נעשה מחשבתו ויולא מד' אמות. אבל אם נתכוין למקום מדויק פטור, שהרי לא נעשה מחשבתו.	<u>פטור</u> כי ארבעה דברים משלמים רק אם היה מזיד או קרוב למזיד.	<u>חייב</u> כי משלמים אע"פ שהיה בשוגג כנתבאר במשנה.	נתכוין לזרוק ארבע זורק שמונה